



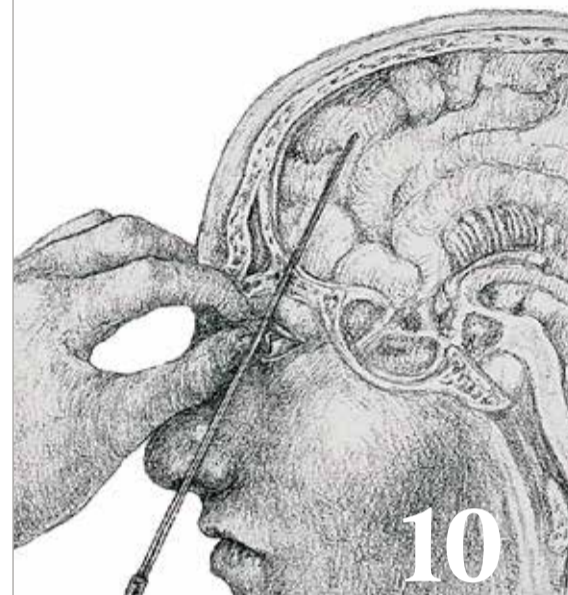
## Waar moeten ze heen?

Internationale studenten zijn nu al op jacht naar kamers, maar stuiten daarbij op vele obstakels (en oplichters)



6

**Proefkonijnen** Hoe barbaarse behandelingen tóch doorbraken



10



**Stage bij de kampioenen** Student Japanstudies loopt stage bij Feyenoord en Urawa Red Diamonds. In één week zag hij beide ploegen grote prijzen pakken

8



**Geheimschrift** Willemijn Aerdts schreef een boek over de inlichtingendiensten. Haar boodschap: niet naïef zijn als het gaat om de kwetsbaarheid van onze democratische rechtsorde door ondermijning of spionage

4



15

**Snarenwonder** 'Ik wil ook springen en dansen'









# Psychiatrische proefkonijnen

Tot zestig jaar geleden waren psychiatrisch patiënten slecht af, schrijft hoogleraar klinische psychologie Willem van der Does in zijn nieuwe boek over radicale behandelmethoden. 'Het is onthutsend hoeveel schade er is aangericht op basis van zo weinig evidentie.'

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK

Het is 1967 als de Amerikaanse psychiater-neuroloog Walter Freeman de laatste patiënt opereert door middel van lobotomie: het lossnijden van de frontale hersenkwab. Die operatie tegen chronische depressie werd op verschillende manieren verricht, vertelt Willem van der Does. 'Bij de allereerste patiënten werden vezels achter het voorhoofd vernietigd door een injectie met pure alcohol, later werden gaten geboord in de schedel, waarna er een apparaat in ging dat vezelverbindingen in het brein doorknipte.'

De hoogleraar klinische psychologie schreef het boek *De magie van genezing, Radicale ideeën uit de geschiedenis van de psychiatrie*. Daarin voert hij de lezer in veertien hoofdstukken langs psychiaters, neurologen en psychologen die met de meest extreme ideeën voor nieuwe behandelmethoden kwamen.

Lobotomie werd ontdekt door de Portugees Egas Moniz toen hij in 1935 een neurologenconferentie in Londen bezocht. 'Daar was een casus van een chimpansee waarbij de frontalkwab was afgesneden van de rest van het brein', vertelt Van der Does. 'Dat beest veranderde daardoor van agressief naar rustig.'

Inmiddels was er iets bekend over de rol van de prefrontale cortex. 'In de jaren dertig wisten we daar nog betrekkelijk weinig vanaf, maar op basis van informatie van soldaten uit de Eerste Wereldoorlog die schotwonden in hun hoofd hadden en zich daardoor anders gingen gedragen, kon worden afgeleid dat dit hersengebied betrokken is bij het onder controle houden van emoties. Die zaken waren de enige grond om lobotomie bij mensen in te zetten ter bestrijding van depressie.'

Zo gebeurde het dat tussen eind jaren dertig en begin jaren vijftig, bij gebrek aan andere methodes, tienduizenden patiënten de barbaarse operatie ondergingen. 'Het was in die hoogtijdagen mainstream psychiatrie.'

Het leidde er zelfs toe dat Moniz in 1949 de Nobelprijs voor de Geneeskunde kreeg, enkele jaren voordat er effectieve medicatie tegen depressie op de markt kwam. 'Een paar jaar later had hij die prijs zeker niet gekregen, maar het is überhaupt ongelooflijk dat het in 1949 wel is gebeurd.'

Hoewel lobotomie vanaf 1954 snel aan populariteit verloor door de komst van die veel effectievere medicatie (aanvankelijk nog aangeprezen als "chemical lobotomy"), bleef Walter Freeman tot maar liefst 1967 stug opereren. 'Hij wist van geen ophouden. In de jaren veertig werd hij overal waar hij kwam als een beroemdheid onthaald, hij heeft duizenden patiënten geopereerd. Overigens niet door gaten te boren in de schedel,

maar door met een priem via de oogkas de schedel in te gaan en de priem heen en weer te halen ter hoogte van het voorhoofd.' Wat Van der Does betreft is dit horrorverhaal het meest bizarre voorbeeld uit de geschiedenis van de psychiatrie.

'Het is onthutsend hoe je zo veel schade kan aanrichten op basis van zo weinig evidentie. Er zijn niet alleen mensen door overleden, maar ook veel die er een permanente persoonlijkheidsverandering door hebben gekregen. Zij zijn bijvoorbeeld emotioneel extreem vlak geworden. Het is een ingreep met onomkeerbare gevolgen.'

**Naast lobotomie schrijft u onder meer over shocktherapie, dierlijk magnetisme, hypnose, de inktvlektest en behandelingen met psychedelica. Waar komt uw fascinatie voor de psychiatrie vandaan?**

'Mijn vader was huisarts en had een praktijk aan huis. Er kwam dus heel wat psychiatrie over de vloer: mensen met een alcoholprobleem of een depressie. Dat boeide me als basisschoolkind.'

**U behandelt in uw boek veertien behandelingen. Hoe kwam die selectie tot stand?**

'De criteria waren dat het een radicaal idee moest zijn en dat het een tijdje een mainstream behandeling moet zijn geweest, of die nu wel of niet goed werkte. Om een paar ideeën kon ik niet heen, zoals Moniz met zijn lobotomie. 'Voor een deel gaat het over hypes die ik zelf heb zien komen en gaan. Bijvoorbeeld Freud met zijn behandeling om verdrongen herinneringen van seksueel misbruik in de jeugd terug te vinden. Dat kwam eind jaren tachtig, begin jaren negentig weer op, maar is inmiddels weer verdwenen. Gelukkig maar, want die methode heeft tot veel valse herinneringen geleid.'

'Het is een suggestieve techniek: als je op zoek gaat naar een herinnering, dan suggereer je dat die er moet zijn. Mensen gaan die vervolgens verzamelen. Terwijl we uit onderzoek weten dat traumatische gebeurtenissen doorgaans niet verdrongen worden, maar dat je vooral details vergeet.'

'Nog geen dertig jaar geleden, in 1995, werkte nog veertig procent van de psychologen met de *recovered memory work-therapie*.'

**Wat hebben deze psychiaters, afgezien van hun radicale ideeën, nog meer gemeen?**

'Het zijn charismatische figuren die veel mensen achter zich weten te krijgen, met een groot formaat ego. Ze hebben een zucht naar erkenning, roem en soms ook geld. Maar ze wilden ook mensen helpen. Sommigen waren daarin onvermoeibaar.'



De inktvlektest van Hermann Rorschach (1884-1922), een van de behandelingen die tegenwoordig nog in afgeslakte vorm wordt ingezet

**Met het idee: baat het niet, dan schaadt het niet?**

'Ja, want tot de jaren vijftig waren er nauwelijks bruikbare medicamenten. Wat er was, was om te sederen, de patiënt rustig te maken. Dat waren verslavende medicijnen, dus ze hadden meer nadelen dan voordelen.'

'Daarnaast waren de psychiatrische ziekenhuizen overvol. Mensen verbleven daar wel dertig jaar, er was geen verloop. Als je er eenmaal zat, kwam je er niet snel meer uit. Patiënten kregen weinig tijd en aandacht, slecht eten en weinig privacy. Het waren ziekmakende omgevingen, waardoor je nog meer extreem gestoord gedrag kreeg. Dat speelde ook in Nederland. Voor de ze patiënten was alles wat hoop bood op verbetering dus welkom, ook al waren ze vaak proefkonijn.'

**Toch klonk er vaak ook meteen al kritiek over de behandelingen. Hoe konden ze dan toch zo populair worden?**

'Omdat er nog geen regulering was. Als je nu een nieuwe ingreep op de markt wil brengen, moet je langs de Food and Drug Administration in de VS en het Europees Geneesmiddelenbureau in Europa. Je moet data aanleveren waarmee je kan aantonen dat het veilig is en werkt.'

'Tot voorbij de helft van de vorige eeuw kon je gewoon gaan proberen. Als je behandeling bij een paar patiënten lukte, publiceerde je een weten-

schappelijk artikel dat het werkte. Daar kwam dan wel kritiek op, maar er waren ook psychiaters die het gingen nadoen en ook resultaat zagen.'

'Tel daarbij op dat ook in publiekstijdschriften verhalen verschenen van mensen die er baat bij ondervonden. Er komt een lobby op gang van familie van patiënten die ook toegang tot de ingreep willen, omdat niets anders werkt. Voor je het weet, is het geaccepteerd.'

**Wat hebben we intussen geleerd?**

'Dat we patiënten veel beter moeten beschermen tegen overambitieuze klinici en wetenschappers. We hebben gezien welke krachten er loskomen als er een nieuwe methode is die hoop lijkt te bieden.'

'Mijn doel was overigens niet om een antipsychiatrieboek te schrijven. Ik beschrijf weliswaar veertien "bedrijfsongevallen", maar een aantal daarvan wordt nog steeds in een bepaalde vorm gebruikt.'

'De inktvlektest (waarbij tien symmetrische, speciaal ontworpen inktvlekken worden getoond en patiënten wordt gevraagd wat ze daarin zien, *red.*) wordt nog gebruikt voor het opsporen van psychose, shocktherapie wordt uitgevoerd bij patiënten met zeer ernstige depressies en bij wie andere behandelingen niet werken, en behandeling met psychedelica beleeft momenteel een revival.'

**Wat is volgens u een heel recente, succesvolle behandelvorm?**

'Virtual reality is een vorm waarmee fobieën heel goed kunnen worden behandeld. Een fobie behandel je door de patiënt bloot te stellen aan waar die bang voor is. Als je dat met VR kan doen, waardoor de situatie vrij echt lijkt, werkt dat net zo goed als in *real life*. Deze methode gaat een grote vlucht nemen, denk ik.'

**U pleit er in uw boek voor om in de psychiatrie voort te bouwen op wat al is bereikt en niet het roer radicaal om te gooien, zoals in het verleden vaak is gebeurd.**

'Radical ideeën moet je met veel scepsis benaderen. Als je kijkt naar de hoofdrolspelers in het boek, zou je willen dat zij meer waren afgeremd. We hadden ook zonder hen gekund. Vergeet ook niet hoe groot de vooruitgang is die we afgelopen vijftig jaar hebben geboekt. De effecten van onze huidige behandelingen zijn best groot. Depressie, angst- en dwangstoornissen zijn tegenwoordig redelijk goed te behandelen.'

**Willem van der Does**, *De magie van genezing. Radicale ideeën uit de geschiedenis van de psychiatrie*. Uitgeverij Alfabet. 240 pagina's, €22,99

DOOR CEES VAN DEN BOOM | ILLUSTRATIE PIM VAN HYLCKAMA Vlieg

## Hoe Theo Maassen mij redde tijdens de huisontgroening

Beeld je het volgende in: een mannetje van zeven jaar oud loopt met een cassettespeler in zijn hand en een koptelefoon op over het strand, ergens langs de Middellandse Zee. De badgasten zien het mannetje met een geconcentreerde blik tussen de handdoeken door ijsberen, terwijl hij tegen zichzelf praat. Vreemd, denken ze. Maar, denkt een enkeling (zijn moeder), hij is pas zeven, het komt vast nog wel goed.

Dan kijkt het jongetje op, hij draait zich om en rent over het strand naar zijn ouders en zijn zus, die verderop onder hun parasol liggen. 'Mam, pap, ik ken 'm nu helemaal!' En het mannetje begint uit z'n hoofd een verhaaltje van Jip & Janneke op te zeggen. Zijn moeder kijkt hem aan met een brede glimlach, maar denkt ondertussen enigszins bezorgd: misschien ook niet.

Spoel twaalf jaar vooruit, naar de avond dat ik in mijn studentenhuis mijn strik moest verdienen. In pak zat ik op het trapje dat naar de zolder leidde, bonkte tweemaal op het luik boven me en hoorde daarna een dozijn kerels 'Nee!' schreeuwen. Ik was, terwijl ik daar zat, in zekere zin nog natter achter de oren dan toen ik jaren eerder die middag over dat strand banjerde: vers ontgroend, nog niet eens een week het huis uit, en op dat moment stiknerveus. Weer voldoende moed verzameld balde ik mijn klamme vuist, bonkte nogmaals, harder, maar hoorde daarna weer niks. Alleen stilte.

Toen uiteindelijk: 'Kom maar.'

Even daarvoor zat ik nog beneden met drie jaargenoten, die ik voor het gemak de dokter, de wetenschapper en de advocaat zal noemen. Wat ons daarboven te wachten stond, wisten we niet. Ons was alleen verteld dat we een fles champagne, 'een dure', moesten kopen. Wat kan je nou helemaal met een fles poepel, dacht ik terwijl ik daar zat. Hem opzuipen, besloot ik, en verder liet ik mijn fantasie niet reiken.

De dokter, die met de bijbel was opgevoed, liet zijn fantasie echter de vrije loop en begon, terwijl de rest jenever wegtikte, alles op te noemen wat wij straks daarboven op zolder wellicht zouden moeten doen (met of zonder fles), maar waar hij – en hij zwoer erbij – toch zeker voor zou passen. De dokter dronk geen jenever met ons mee, dat was in mijn optiek het probleem. De wetenschapper was als eerste aan de beurt, daarna de advocaat. Toen ik.

Wat er die avond precies is gebeurd op zolder zal ik hier niet delen, uiteraard. Ik kan alleen zeggen dat mij op een zeker moment is gevraagd een verhaal te vertellen. 'En niet over je examenreis naar Cherso.'

Ik dacht na, terwijl veertien paar ogen op mij waren gericht, en ineens was hij daar: Theodorus Maassen, het Godsge-schenk uit Zijtaart. De man wiens cabaretprogramma's ik kan dromen, omdat ik ze allemaal wel twintig keer heb gezien. Ik vertel zijn grappen te pas en veel vaker nog te onpas – in die zin is het toch niet helemaal goedgekomen

met mij. En ik heb altijd al geweten dat mijn lichte vorm van autisme nog eens van pas zou komen, al was het maar deze ene keer.

Ik vertelde het verhaal van Theo en zijn vrouw (ik en mijn eerste vriendinnetje) en het vibrerende eitje. Na de clou ('De volgende keer ga ik toch echt voor die draadloze afstandsbediening.') was de reactie in de zaal gematigd positief, en even later kreeg ik als beloning mijn strik. Een van de jongens vroeg nog ten overvloede of ik het echt had meegemaakt. 'Nee, gewoon verzonnen', loog ik. Al die tijd zat de dokter doemdenkend in z'n eentje beneden, te broeden op een plan voor wat hem daarboven te wachten stond. En weldra zou hij leren, net als ieder ander, gelovig of atheïst, op een punt in zijn studententijd, dat terwijl de mens tracht, hij lacht.

**Cees van den Boom** is geschiedenisstudent en blikt in een serie columns terug op zijn Leidse studententijd.



# Waarom komt die cao telkens te laat?

Net als vorig jaar moet er nog steeds onderhandeld worden over een cao die al maanden is verlopen. Pijnlijk, constateert **Yannick Feld**, want waarom doen universiteiten niet wat ze wél van studenten eisen?

Stel je weet al tien maanden dat je op 31 maart een deadline hebt. Het is een groepsproject. Hoe pak je het aan? Wij leren studenten dat het een gezamenlijke verantwoordelijkheid is. Je regelt het maar. Maar de Nederlandse universiteiten en vakbonden denken daar blijkbaar anders over. Zij onderhandelen sinds januari over de arbeidsvoorwaarden (de cao) van universitaire medewerkers. 8 mei was de vijfde onderhandelronde. De zesde ronde staat gepland voor 1 juni. 31 maart is de oude cao verlopen. Nu zit ik niet aan de onderhandelingsstaf en natuurlijk kan ik me voorstellen: het kan een keer gebeuren. Maar laat nu precies hetzelfde vorig jaar zijn gebeurd. Ook in 2022 verliep de cao op 31 maart. Ook toen werd pas half mei een akkoord bereikt, half juni gestemd en uiterlijk eind augustus uitbetaald. Overigens schreef de Algemene Onderwijsbond toen zelfs dat een uitgebreider akkoord, bijvoorbeeld met meer aandacht voor vaste contracten, pas in het najaar had kunnen worden verwacht. Als docent lees ik: vier maanden te laat én ook nog eens afgeraffeld. Je zou het als student eens moeten proberen...

Dat de cao's altijd achter de inflatie aan lo-

pen, is tot daaraan toe. Maar dat er dan bij het verlopen nog geen nieuwe cao ligt, dat is pijnlijk. Extra pijnlijk omdat de hoge inflatie in 2022 een reden was voor een cao met een korte looptijd. Pijnlijk met name ook voor het personeel: docenten, restaurantmedewerkers, office-assistenten en duizenden anderen. Dat zijn mensen die zichzelf, maar vaak ook een gezin moeten onderhouden. Daar zullen, door heel Nederland, veel personeelsleden tussen zitten die nu financieel krap zitten. Ik ben waarschijnlijk iets te weinig onderhandelaar en iets te veel docent, maar volgens mij hebben we een deadline afgesproken. Ook voor cao's geldt afspraak is afspraak. Het is een kwestie van zorgen voor je personeel en zorgen voor je vakbondsleden. Het is een kwestie van respect, waardeering, maar vooral ook van geld. Omdat ik zal blijven verzuchten: waarom zijn jullie dan niet eerder begonnen?, doe ik alvast een aanzet voor de cao 2024: ik maak een datumpriker voor dit najaar. Wel graag even invullen.

**Yannick Feld** is docent belastingrecht

## NIEUWS

# Werkdruk moet omlaag, de vraag is alleen hoe

**De faculteit Sociale Wetenschappen (fsw) wil de werkdruk onder docenten verminderen. Om erachter te komen hoe wil het faculteitsbestuur een werkgroep organiseren waar docenten hun ideeën kunnen delen met het bestuur.**

DOOR MARK REID

Tijdens de faculteitsraadsvergadering bleek dat sommige raadsleden nog wel wat aanmerkingen hadden op dat plan. 'Ik vind het ontzettend goed dat er over werkdrukvermindering wordt nagedacht', zei personeelsraadslid Kiki Zanolie tijdens de vergadering. 'Maar wat ik lastig vind is dat we op zoek gaan naar plannen om ruimte te creëren voor docenten, maar waar halen die docenten daar tijd voor vandaan?' 'Mensen zitten al aan de top van hun kunnen en hebben geen ruimte voor nog een werkgroep. Juist de docenten die al zijn afgehaakt gaan hier niet aan meedoen. Ik denk dat als je dit zo rondstuurt je veel boze docenten over je heen krijgt.' Het faculteitsbestuur gaf hierna toe dat het nog wat bedenkingen had over de uitvoering. 'Het idee is al een paar maanden oud, maar als jullie denken dat dit mensen tegen de haren instrijkt moeten we er misschien nog eens over nadenken', zei portefeuillehouder onderwijs

Kristiaan van der Heijden. 'We willen niet dat dit plan werkdrukverhogend is, daar willen we juist iets aan doen. Maar we moeten wel in gesprek. We willen in zo'n bijeenkomst ook juist docenten bereiken die voor zichzelf de lat hoog leggen. Niemand verwacht dat je tien hoorcolleges en zes werkgroepen doet per week. De docenten die dat verwachten van zichzelf kunnen we bij die bijeenkomst een beetje meenemen.' Raadslid Jan Jansen deelde de kritiek op het plan en vroeg zich af of er geen informelere manier was om ideeën van medewerkers te verzamelen: 'Er lopen hier zo veel mensen rond met ideeën dat er vast wel een paar tussen lopen die iets heel slims hebben bedacht. Misschien werkt het ook als je de vraag zo maar in de gemeenschap gooit, met iets van een ouderwetse ideeënbus. Of kan *Mare* een wedstrijd uitschrijven?' Studentlid Lotte Honselaar stelde voor dat het faculteitsbestuur met medewerkers ging lunchen, althans voor zover die nog tijd hebben om een lunchpauze te houden. Decaan Paul Wouters was positief over de plannen vanuit de raad: 'Een vliegende brigade werkdrukvermindering? Ik wil daar best aan meedoen. We willen weten waar mensen energie van krijgen en geïnspireerd door raken. We gaan kijken hoe we dat het beste kunnen doen voordat we deze sessies gaan organiseren.'

# Wie vertegenwoordigen wij nog?



Fotoreproductie van een schilderij van Philipp Foltz, voorstellende Pericles die in Athene een grafrede voordraagt, anoniem. Collectie Rijkmuseum

universiteit zelf. 'Ik wijs onderwijsbestuurders op hun rol en wettelijke verantwoordelijkheid.' Het jaar daarop stelde minister Dijkgraaf in antwoord op Kamervragen dat versterking van de wettelijke rechten niet nodig is. Hij laat het aan de instellingen over om samen met de medezeggenschappers te bepalen hoe die het best kunnen worden geschoold en ondersteund. Of de campagne van Dijkgraaf is aangeslagen in Leiden is nog maar de vraag. Een sterke communicatie vanuit de universiteit ontbrak in ieder geval. Studenten ontvingen op maandagochtend in de verkiezingsweek een mail met korte uitleg over de verkiezingen. Als ze al een poging deden om zich verder in te lezen vonden ze op de website documenten met lange rijen aan namen van de kandidaten op wie ze konden stemmen. Engelstalige versies waren hiervan niet beschikbaar. Uitleg over op wie ze dan precies stemden, kwam in de vorm van een kleine, onopvallende link, die de student naar een interview met de partijen leidde, hetgeen een gehaaste student makkelijk over het hoofd ziet. Toch moeten studentenpartijen ook de hand in eigen boezem steken: raadsleden moeten zichtbaar zijn en zelf binding zoeken met de achterban. Tegelijkertijd horen we geluiden van raadsleden die aanklaarten ondersteuning in de werkzaamheden te missen en dit vaak tevergeefs hebben aangekaart bij hun faculteit of raad.

Het college van bestuur is bezig met het aanstellen van een medezeggenschapsfunctionaris die de inspraak nieuw leven mag inblazen en de banden tussen de raden dient te versterken. Toch heerst er bij ons de vrees dat deze functionaris op korte termijn niet voldoende ondersteuning aan partijen kan bieden. Uit onderzoek van bureau Berenschot uit 2021 blijkt dat medezeggenschappers steeds meer op hun bordje krijgen, maar ondersteuning hierin tekortschiet. Ook neemt de animo bij partijen af, waardoor het moeilijk is om nieuwe en geschikte kandidaten te vinden. Studentenpartij CSI kon dit jaar geen geschikte kandidaten vinden en besloot om niet verder te gaan als partij. In Utrecht leidde dit vorig jaar tot een ultiem dieptepunt: de helft van de medezeggenschapspartijen uit de universiteitsraad hield op te bestaan, door het feit dat ze geen nieuwe studenten konden vinden. Ook het opkomstpercentage was daar met 11 procent vorig jaar historisch laag. Studentenpartij Lijst VUUR luide afgelopen maand de noodklok door openlijk te twijfelen of het nog zin heeft om zich als partij kandidaat te stellen. Vaak hebben we onszelf als raadsleden afgevraagd welke studenten we eigenlijk vertegenwoordigen, aangezien slechts 4.000 studenten hun stem hebben uitgebracht. De representativiteit, en de toekomst van de medezeggenschap, staat daarmee onder druk. De landelijke campagne vanuit het ministerie werkt alleen als de universiteiten hier zelf ook een platform aan geven. Dat was in Leiden niet het geval. Als studentenpartijen vragen we het college om een reactie op de lage opkomstcijfers en willen we weten of het bestuur meer aandacht en betere promotie wil geven aan de medezeggenschapsverkiezingen. Is het college voornemens om gedurende het hele jaar aandacht te geven aan de medezeggenschap? Samen met de andere partijen moeten wij concrete stappen zetten om medezeggenschap structureel zichtbaar te maken.

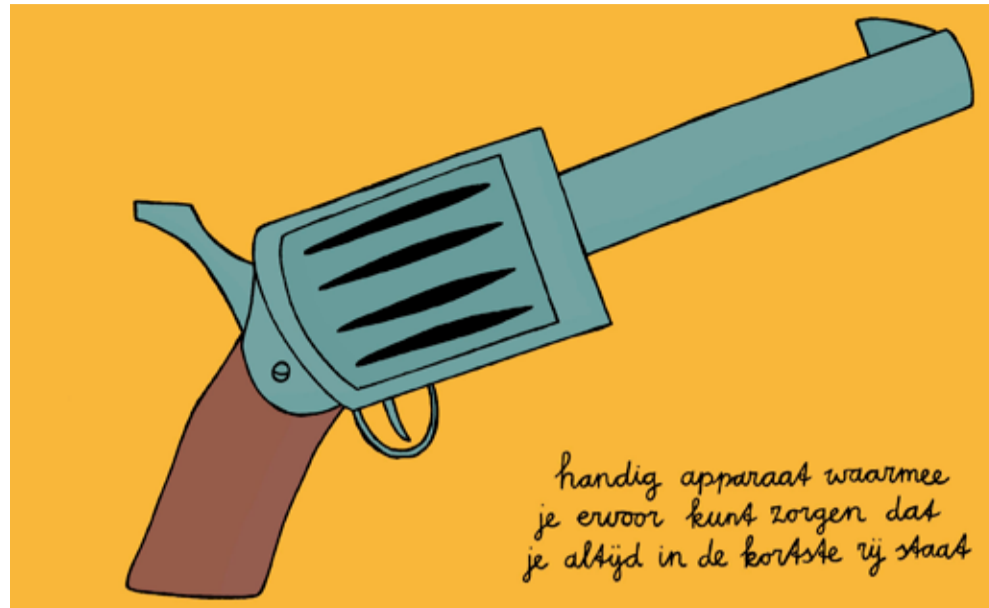
**Joanne Sloof** (CSL), **Ella Picavet** (DSP) en **Victor van der Horst** (PBMS) zijn studentleden van de Universiteitsraad

**Raad is bezorgd over lage opkomst: 'Veel geprobeerd, maar niks werkt'**

**De faculteitsraad van Geesteswetenschappen maakt zich zorgen om de medezeggenschap. Dat de opkomst voor de verkiezing van de studentleden vorige maand slechts 12,5 procent was, is de raad een doorn in het oog. Ook valt de opkomst bij de vergaderingen tegen.**

DOOR EMIEL BEINEMA

De opkomst voor de verkiezingen van de studentleden in de faculteitsraad van Geesteswetenschappen neemt al jaren af, maar na een kleine opleving in 2022, is hij nog nooit zo laag geweest als dit jaar. Slechts 969 studenten, 12,5 procent van de kiezers, hebben hun stem uitgebracht. 'Het is in elk geval fijn dat er verkiezingen hebben plaatsgevonden', aldus raadsvoorzitter Jan Sleutels. 'Als je de lage opkomst combineert met het grote aantal afwezige raadsleden, ook zonder afmelding, baart dat zorgen', vindt Sleutels. 'We hebben al veel geprobeerd, zowel voor de personeelsgeleding als de studentleden, maar niks lijkt te werken.' Decaan Mark Rutgers wil graag met de studentleden die er wel zijn op zoek naar een oplossing. 'Misschien kunnen we uitvinden hoe we de raad interessanter kunnen maken. Ook om aan deel te nemen, want ik snap dat het soms heel saai kan zijn.' Voor de personeelsgeleding van de raad was dit jaar helemaal geen verkiezing, door een gebrek aan kandidaten. Dat lijkt de raad een ander probleem: medewerkers zijn volgens hen vaak beter op de hoogte van het belang van de medezeggenschap, maar hebben simpelweg geen tijd. Raadslid Jose Manuel Pereira heeft wel een idee om studenten te bereiken: 'Misschien kunnen we de studieverenigingen betrekken bij de promotie van de medezeggenschap, dat lijkt me de meest toegankelijke manier.' 'Ik vind dat studentenpartijen het hele jaar actief moeten kunnen zijn', suggereert raadslid Lelani Antar. 'Nu verschijnen we opeens voor de verkiezingen, allemaal met ongeveer hetzelfde verhaal, maar dan weten de studenten niet wat er daadwerkelijk gebeurt. In Den Haag houdt de studentenpartij inloopen en zijn ze actief op social media, maar ik heb begrepen dat we geen activiteiten mogen organiseren tot de start van de campagne. Dat maakt het moeilijk, want studenten zijn nog steeds gewend aan *on campus engagement*.' Het faculteitsbestuur is niet op de hoogte van zulke regels, maar zoekt ze graag uit. Rutgers: 'Neem hier alsjeblieft contact over op. We zijn juist voorstander van activiteiten en zichtbaarheid.' Ook willekeur bij docenten moet dan opgelost worden. Raadslid Marina Terkourafi: 'Zodra we weten wat de regels zijn, kunnen we een e-mail sturen naar alle docenten, zodat we daar geen verschillen meer tussen zien.' Om de plannen verder uit te werken besloot assessor Anne Wellink een gesprek te organiseren met de faculteitsraad van Wiskunde en Natuurwetenschappen. Zij hadden met 20,7 procent juist hun hoogste opkomst in jaren. Toch doet het schijnbare gebrek aan interesse van de studenten niet af aan de motivatie van de raadsleden. Sleutels: 'Hoe dit ook loopt, we zullen op 1 september fris en vol energie van start gaan met een nieuwe raad.'



## MARETJES

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via [redactie@mare.leidenuniv.nl](mailto:redactie@mare.leidenuniv.nl) uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van 4,500 euro te boven gaan.

**Doe meer met je kennis!** Vrijwilligers gezocht voor één uur per week bijles en huiswerkbegeleiding op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord, basisonderwijs**, 2 leerlingen groep, 4 t/m 8. **Voortgezet onderwijs:** \*Aardrijkskunde, biologie, 2 havo. Twee leerlingen. \*Engels, brugklas basis/kader. \*Nederlands, aardrijkskunde, brugklas vmbo-tl. \*Wiskunde, biologie, brugklas basis/kader. \*Wiskunde A, economie 4 havo. **Leiden-Zuid**, \*3 leerlingen basisonderwijs. **Voortgezet onderwijs:** \*Nederlands, Engels, Wiskunde,

brugklas vmbo basis/kader. \*Ook hulp gevraagd bij organisatie van de bijles, één of twee middagen per week. Onderwijswinkel Arubapad 2 (Het Gebouw), ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: [hdekoomen@owwleiden.nl](mailto:hdekoomen@owwleiden.nl).

**Inloopconcert** gegeven door Erjan van der Velde (counter-tenor) en Joël Boone (orgel) Academiegebouw, Rapenburg 73. **Woensdag 31 mei van 13.00 uur tot 13.30 uur.** Toegang gratis. Zie ook: [www.universiteitleiden.nl/orgel](http://www.universiteitleiden.nl/orgel)

**Maretjes-extra** zijn bedoeld voor semi- commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. 87W voor elke vijfentwintig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet b.v., postbus 20, 2040 AA Zandvoort, telefoon 023-571 47 45. E-mail: [Zandvoort@bureauvanvliet.com](mailto:Zandvoort@bureauvanvliet.com)

## COLOFON

**Mare:** Rapenburg 38, 2311 EX Leiden  
Postbus 9500 2300 RA Leiden  
Telefoon 071-527 7272  
E-mail [redactie@mare.leidenuniv.nl](mailto:redactie@mare.leidenuniv.nl)  
Website [mareonline.nl](http://mareonline.nl)  
Twitter @weekbladmare  
Mastodon @weekbladmare@  
mastodon.online  
Instagram @weekbladmare  
Facebook: Leids Universitair Weekblad  
Mare  
De redactie is op vrijdag gesloten.  
Oplage circa 30.000

Marcïëlle van der Kraan  
[m.w.van.der.kraan@mare.leidenuniv.nl](mailto:m.w.van.der.kraan@mare.leidenuniv.nl)  
Sebastiaan van Loosbroek  
[s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl](mailto:s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl)  
Mark Reid  
[m.a.reid@mare.leidenuniv.nl](mailto:m.a.reid@mare.leidenuniv.nl)  
Lorenzo Gerritsen (stagiair)

**Drukwerk:** Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk

**Advertenties:** Bureau van Vliet b.v. Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem  
Telefoon 023-571 47 45 |  
[E-mail:sales@bureauvanvliet.com](mailto:E-mail:sales@bureauvanvliet.com)  
<https://bureauvanvliet.com/>  
advertentie/Weekblad

**Redactieraad:** Kutsal Yesilkagit (voorzitter) | Frank Israel (vice-voorzitter) | Alexander Pleijter (secretaris) | Willem van der Does | Annemarie Drahmman | Nour Eldin Emara | Rosanne Hertzberger | Zoë van Litsenburg | Frank Rensen | Marten Jesse Pot | Hermelijn Smits

**Art direction en vormgeving:** Marcel van den Berg, joostmarcellis.nl

**Fotografie:** Taco van der Eb | Marc de Haan  
**Illustraties:** Bas van der Schot | Bandirah | Silas.nl

**Hoofredactie:** Frank Provoost  
[frank.provoost@mare.leidenuniv.nl](mailto:frank.provoost@mare.leidenuniv.nl)

**Redactie:** Vincent Bongers  
[vbongers@mare.leidenuniv.nl](mailto:vbongers@mare.leidenuniv.nl)  
Anoushka Kloosterman  
[a.s.kloosterman@mare.leidenuniv.nl](mailto:a.s.kloosterman@mare.leidenuniv.nl)

## LAMME LEIDSE MEMES



# Harpenjager

Harpist Michelle Sweegers is met prijzen overladen, maakte vier albums én schreef een kinderboek. Zaterdag speelt ze in Leiden, op haar elektrische harp. 'Ik wil ook over het podium kunnen rennen, springen en dansen.'

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN

Michelle Sweegers (25) won als klassiek harpist nationale en internationale prijzen, was finalist van het prestigieuze Prinses Christina Concours, trad onder andere op bij *De Wereld Draait Door* en *Podium Witteman* en studeerde magna cum laude aan het conservatorium. In het laatste jaar van haar master stofte ze haar elektrische harp af, sloeg aan het componeren en sindsdien experimenteert ze volop: ze studeerde audioteknik en filmcompositie, produceerde drie cd's in drie jaar; twee met klassieke stukken en één met eigen composities. Tussendoor schreef ze ook een kinderboek. Album nummer vier is in de maak: de eerste try-out is zaterdag in De tuin van de smid, het koffiehuis in Cronesteyn.

'Het heet *When Nature Calls*, met filmische composities waarin we een reis maken door verschillende landschappen', zegt Sweegers. 'Langs prachtige ijsgebieden, over de oceaan, door de bossen. Maar het gaat ook over de vernietiging van de natuur, dus het heeft een morele boodschap. 'De muziek is geschreven voor een orkest. Ik heb alles in de studio al geproduceerd en speel harp mee met de opname. Er is ook een poëtische vertelling omheen – ik praat graag. Het doel is om er uiteindelijk een theatershow van te maken, met een live-orkest en beelden op een scherm. Daar werk ik stukje bij beetje naartoe. Het is een groot plan, maar ik wil het echt halen.'

Je komt uit Tilburg; hoe kom je bij De tuin van de smid voor een concert?  
'Ik zocht een locatie in een tuin of in een bos, omdat mijn album over de natuur gaat, en wilde ook een plek waar normaal

de elektrische harp. Daarna heb ik nog een studie gedaan over de producerkant en studio-technieken, en ontdekte ik hoe je de klank kunt vervormen.'

**Waarom ben je ook gaan componeren?**

'Voornamelijk omdat ik een grote fantasie heb en zoveel in mijn hoofd had. Ik weet niet precies hoe het tot stand is gekomen, maar ik wilde zelf iets creëren. Ik wist natuurlijk niet of ik dat ook echt kon, ik ben er uiteindelijk gewoon mee begonnen. Dat is toen *De Goudhoorn* geworden, mijn afstudeerproject. Dat is mijn eigen vertelling waarbij ik ook harp speel. Het moest een voorstelling zijn, maar ik studeerde af tijdens corona dus dat ging niet door. Toen heb ik er een boek van gemaakt.

'Ik heb vorig jaar de opleiding filmcompositie afgemaakt, en schrijf nu veel voor orkesten. Dat is in principe klassiek, maar ik maak ook crossovers naar andere stijlen. Zaterdag speel ik bijvoorbeeld een heel typisch harpnummer, romantisch en mysterieus, maar ook een nummer dat ik met een drum-and-bass-dj maakte, en een vrolijke Ierse jig.'

**Dat klinkt als een grote overgang.**

'Ik ben ervan overtuigd dat als je klassieke muziek kan spelen, je alle muziek kan spelen. Niet oneerbiedig bedoeld, maar klassieke muziek is wel een stukje moeilijker dan pop. Met pop kan je met vier akkoorden je ding doen, klassieke stukken zitten lastiger in elkaar.'

**Wat voor muziek luister je zelf?**

'Eerlijk gezegd luister ik bijna nooit naar klassieke muziek, behalve bij concerten. Een mooi klassiek stuk duurt makkelijk half uur, en ik heb niet altijd tijd om daar met aandacht naar te kunnen luisteren. Ik luister vooral radio als ik in de auto zit. 'Ik vind in alle stijlen wel iets moois, en alles is toch op een of andere manier met elkaar verbonden. Ik hou heel veel van filmmuziek, dus Hans Zimmer en John Williams vind ik echt fantastisch. Catchy popmuziek is ook helemaal prima. Maar ik hou ook van metal, voor de afwisseling. Niet van alle metal, maar sommige bands zijn echt goed.'

**Maak je ook metal?**

'Dat niet. Ik ben wel een beetje van het sprookjesachtige, het romantische. Het is grappig, want tijdens mijn vorige fotoshoot zei ik dat ik ook wat stoerdere foto's wilde. Dat was niet echt een succes. Ik denk dat het toch niet helemaal bij mij past, dat stoere imago.'

Michelle Sweegers, *When Nature Calls*  
De tuin van de smid, 27 mei, 15.00, €15



'Naast typische harpnummers, romantisch en mysterieus, speel ik ook met met een drum-and-bass-dj'





## ‘Zoveel boeken kopen is echt niet oké’

DOOR EMIEL BEINEMA  
FOTO TACO VAN DER EB

**Huis:** ‘Die Kunstkamer’  
**Kamer:** 24 m<sup>2</sup>  
**Huur:** €488  
**Bewoners:** 1

### Zo te zien koop je graag boeken?

‘Het is mijn vakgebied, dus dan mag het. Ik was twee weken geleden in Engeland en ik kwam met zeven nieuwe catalogi thuis: echt niet oké. Als ik in een museum ben geweest, neem ik een catalogus mee. Tijdens mijn onderzoek denk ik aan kunst die ik al eens heb gezien, dus dan is het fijn om wat literatuur te hebben. Er zijn in iedere hoek van mijn kamer wel kunstboeken te vinden.’

### Is dat waarom je het ‘die Kunstkamer’ noemt?

‘Dat is een oud Duits begrip voor een verzameling kunst en boeken, zeg maar de voorloper van het rariteitenkabinet. Zo noem ik mijn kamer liever niet, dat klinkt een beetje gek. Maar *Kunstkamer* vind ik leuk.

‘Ik moet nog wel wat dingen ophangen. Zoals deze ets die ik vorige week op een antiekmarkt heb gekocht. Over de abdij die daarop staat, heb ik een keer een studieopdracht gemaakt. Veel wat je hier ziet heeft wel met mijn studie te maken. Maar de passie kwam eerst: mijn studie is een goed excuus om me bezig te houden met kunst.’

### Waarom ligt hier twee keer hetzelfde boek?

‘Dat ene boek is van de UB. Dat heb ik voor de vijfde keer geleend, omdat ik het telkens weer nodig heb. Toen ik laatst in Engeland was, kwam ik het in een winkel tegen. Het was helemaal niet duur, dus ik dacht: laat ik die arme UB niet meer lastigvallen en het zelf aanschaffen. Ik moet hun kopie alleen nog terugbrengen.

‘Gisteren heb ik nog zeven boeken uit de UB gehaald, dus in totaal liggen er nu 31. Die zijn vaak heel obscuur: er zitten briefjes in uit 1995, van de vorige lezer. Niet veel mensen houden zich hier bezig met Engelse interieurkunst uit de achttiende eeuw. Daarom ga ik na de zomer ook daar studeren.’

### Ik hoor buiten veel gekwaak.

‘Er zitten hier kikkers. Vroeger zaten ze alleen bij de andere flat, maar dit jaar zijn ze overgestoken naar deze sloot. Ik vind het een goed teken: het laat zien dat je toch wat natuur kunt vinden in de stad. Je ziet nu ook veel vogels hier. ‘Het is soms wel hard. Ik hoor het ook met mijn ramen dicht. Als je dan rustig muziek probeert te luisteren maar daar opeens kikkers doorheen hoort, is dat jammer.’

### Je hebt nog veel cd's en dvd's staan.

‘Ik ben een beetje ouderwets. In de tijd van Netflix is het heel makkelijk om daar wat op te zetten, maar de beste films staan er vaak niet op. En met vrienden is het een stuk gezelliger om wat dvd's op tafel te leggen dan minutenlang te scrollen. Met cd's vind ik het heel rustgevend dat je aan de volgorde van de nummers vastzit. Een artiest heeft daarover nagedacht: dat vormt een bepaald verhaal. Als je random liedjes in een afspeellijst zet, verpest je dat. Het is mooi dat in het digitale tijdperk alles voorhanden is, maar het vervangt de oude media toch niet. Gelukkig maar, want anders had ik geen excuus om boeken te kopen.’

COLUMN | OMAR GHALY

## Ook in tijden van TikTok kan de lat best omhoog



Terwijl ik dit stuk voor u schrijf, beste lezer, bevind ik mij niet op mijn vaste stek in het Leidsche maar in een voorstad van Sacramento. Ik heb mij, nobel als ik ben, opgeofferd om een maand door te brengen in het zonnige Californië. *Cue, All The Leaves Are Brown-soundtrack.*

Samen met een collega ben ik uitgenodigd om mee te kijken op een *charter school* in de buurt. Charters verkeren in het administratieve limboland tussen publieke en private scholen en hebben meer vrijheid om te spelen met hun curriculum. Deze school leidt hun leerlingen – of *scholars* zoals ze die hier noemen – op in de traditie van de *great books*.

Wij kijken mee met een groep zesdeklassers – of *twelfth graders* zoals ze die hier noemen – die nu *Paradise Lost* van Milton lezen. Geen lichte kost, dat zullen

de studenten Engels in Leiden kunnen beamen. Hier leer je niet *over* Plato, je leest hem direct in vertaling. Je leert *van* hem.

Vanaf de kleuterschool worden de scholars onderwezen door middel van het socratisch gesprek. Vraag, antwoord, wedervraag, antwoord en dat tot het einde van de les. Volg deze methode twaalf jaar lang en je krijgt een groep leerlingen die moeiteloos hun gedachten kan articuleren.

De scholars die ik spreek bereiden zich voor op de universiteit. Net als hun leeftijdsgenoten in Nederland kijken ze er reikhalzend naar uit. Ze voelen dezelfde prikkelende mix van spanning en nervositeit voor wat komen gaat. Hoe zal het mij vergaan ver van familie en vrienden? Hoe verhoud ik me tot een nieuwe omgeving met nieuwe regels?

Over één ding maken ze zich geen zorgen: academisch zullen ze het wel redden. Ik geef ze geen ongelijk. Vergeleken met Nederlandse zesdeklassers hebben ze een gigantische voorsprong. Deze leerlingen zijn gewend om veel te lezen, essays te schrijven en hun gedachten helder te formuleren. Inmiddels is dat voor hen een tweede natuur geworden. Ondertussen lopen wij achter de feiten aan. Docenten aan universiteiten luiden al langer de noodklok. In december 2020 kon u in deze krant

een treffend profiel lezen van het type student dat als eerstejaars aankomt. Juist de basisvaardigheden lezen, schrijven en denken, zijn zienderogen achteruitgegaan. De universiteit bedient zich ondertussen van kunstgrepen als de taaltoets of extra aandacht voor academische vaardigheden.

Maar waarom niet eerder beginnen? Zouden we niet het probleem bij de wortel moeten aanpakken en ons middelbare schoolonderwijs terug naar de basis halen? Blijkbaar is het niet onmogelijk, ook in tijden van TikTok en Netflix.

Onderwijs draait om meer dan alleen het halen van het centraal examen. In de woorden van een leerling hier in Californië: ‘Ik heb het gevoel dat de focus hier ook ligt op het opbouwen van je persoonlijkheid.’

Laat het op onze scholen minder draaien om meetbare resultaten en des te meer om het kweken van studenten die kunnen luisteren, schrijven en spreken.

Geef ze mee dat leren in de eerste plaats een grondhouding is en laat ze die vervolgens cultiveren. Duw ook onze scholieren wat vaker Plato in de handen, het zou zomaar het begin kunnen zijn van een levenslange liefde, of in het ergste geval een sterkere generatie studenten.

‘Onderwijs draait om meer dan alleen het halen van het centraal examen’

Omar Ghalay is student Egyptologie